

PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

Potřebné vybavení: Školní atlas světa (Kartografie Praha, a. s.),
Školní atlas Česká republika (Kartografie Praha, a. s.), psací potřeby, pravítko, kalkulačka

1

10 bodů

a. Vypište názvy států bývalého Sovětského svazu, které **splňují všechna** následující kritéria:

6 bodů

- ve státě se určuje čas podle jediného časového pásma
- nejvýchodnější bod státu nemá vyšší zeměpisnou délku než 78° v. d.
- celé nebo alespoň část území není odvodňováno do některého ze světových oceánů
- rozloha státu je větší než rozloha Česka
- na části území se nachází pouště

Státy:

b. Na základě informací v mapové i statistické části atlasu **zakroužkujte, zda je tvrzení o státech bývalého Sovětského svazu pravdivé či nepravdivé ANO či NE.**

4 body

V Gruzii převládá stejné náboženství jako v Litvě.	ANO	×	NE
Průměrná střední délka života je v Litvě vyšší než v Turkmenistánu.	ANO	×	NE
Nejvyšší hora bývalého Sovětského svazu se nachází v Kyrgyzstánu.	ANO	×	NE
Ukrajina má větší hustotu zalidnění než Bělorusko.	ANO	×	NE
Rozchod železnic je ve všech státech bývalého Sovětského svazu stejný tzn. 1 435 mm.	ANO	×	NE
Karakumský kanál je splavný.	ANO	×	NE
V blízkosti zálivu Kara-Bogaz-Gol se těží stejná nerostná surovina jako v Bělorusku.	ANO	×	NE
Kazachstán a Ukrajina mají stejné státní zřízení a převážně se zde mluví jazyky ze stejné jazykové rodiny.	ANO	×	NE

2

6,5 bodu

- a. Vždy z jednoho pojmu z prvního, druhého, třetího a čtvrtého řádku můžeme sestavit čtveřice ve složení: 1. hlavní město – 2. zemědělská plodina – 3. nerostná surovina – 4. indiánský kmen, které jsou charakteristické vždy pro jeden jihoamerický stát. **Sepište tyto logické čtveřice na vytečkované řádky níže.** Každý pojem může být použit pro sestavení čtveřice pouze jednou.

2,5 body

Bogota, Buenos Aires, Caracas, Lima, Santiago
citrusy, cukrová třtina, kávovník, pšenice, slunečnice
měď, ropa, rudy hliníku, stříbro, zlato
Araukáni, Čibčové, Grančakové, Karibové, Tukanové

1. čtveřice:
2. čtveřice:
3. čtveřice:
4. čtveřice:
5. čtveřice:

- b. **Ve kterém z výše uvedených jihoamerických států** se nachází území, které by bylo příhodné pro pěstování nového druhu geneticky modifikované obilniny, který ke svému růstu potřebuje hnědozem nebo kambizem, průměrnou červencovou teplotu v rozmezí 10–20 °C a minimální roční úhrn srážek 1 000 mm?

2 body

Území, které splňuje všechna uvedená kritéria, se nachází ve státě:

- c. **Který z výše uvedených jihoamerických států** pěstuje stejnou plodinu, chová stejný druh hospodářského zvířete a těží stejnou nerostnou surovinu jako stát, na jehož území se nachází činná sopka Ruapehu?

2 body

Jedná se o stát:

3

5,5 bodu

Doplňte chybějící slova do textu o Africe.

Naší cestu začínáme na letišti v nejlidnatějším africkém hlavním městě severní polokoule
..... Letíme do hlavního města, které leží na největším africkém
ostrově, který má rozlohu km² a roku 1960 zde byla vyhlášena
..... republika. Na ostrově se těží titan a
a na severu pěstuje Okolí mysu P. Marie patří k nejsušším

místům na ostrově a roční úhrn srážek zde nepřesáhne mm. Proto je zde zemědělská půda využívána jako Na východní části ostrova se díky vysokým srážkám nachází biom, jehož součástí je národní park Průměrné červencové teploty neklesají na celém ostrově pod °C. Ačkoliv je ostrov v blízkosti Afriky, tak geologicky je součástí litosférické desky.

4

8 bodů

Na základě uvedených charakteristik určete, o která bývalá okresní města v Česku se jedná. Název města vždy dopište na vytečkovaný řádek.

- Město leží v teplé podnebné oblasti, kde průměrný roční úhrn srážek nepřesáhne 600 mm. Geomorfologicky leží v subprovincii Vídeňská pánev a prochází jím biokoridor evropského významu.
.....
- Město leží v kraji, kde se nachází památky zařazené do seznamu UNESCO a převažují zde návštěvníci z Česka. Zahraniční návštěvníci zde průměrně stráví dva a více dní. Ve městě žije více než 25 tisíc obyvatel a protéká jím řeka, která nemá pramen a ústí do údolní nádrže.
.....
- Město se nachází v pohraničním kraji, kde podíl zaměstnaných v těžbě nerostných surovin přesahuje 1 %. V okolí města se pěstuje ovoce a od svého krajského města je vzdálené méně než 30 km.
.....
- Město patří do úmoří Baltského moře. V kraji, jehož je město součástí, je nejnižší hrubý domácí produkt na 1 obyvatele.
.....

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

Potřebné vybavení: psací potřeby, kalkulačka

5

17 bodů

- a. Rok 2015 byl Valným shromážděním OSN vyhlášen rokem půdy. **Doplňte do textu pojmy z rámečku.** Pojmy správně skloňujte. Nebudou využity všechny pojmy z rámečku.

5 bodů

bentos, edafon, eroze, chemický, degradace, dlouhodobý, hnojení, humifikace, iluviace, končí, minerální složka, meliorační, nekončí, pedogeneze, pedologie, reliéf, rychlý, sedimentace, skála, teplota, transport, voda, začíná

Vznik půd, neboli je soubor fyzikálních, chemických a biologických procesů, které podmiňují jejich složení a vlastnosti. Půda vzniká zvětráváním mateční horniny za účasti půdotvorných procesů a činitelů. Mezi hlavní půdotvorné činitele patří mateční hornina, podnebí,, čas a organismy. Organismy žijící jsou označovány jako..... Půdotvorný proces ovlivňuje složení, vlastnosti půdy a vznikem půdy. Nejdůležitější přírodní proces při, kterém dochází ke zvyšování úrodnosti půd, je Důležitou roli při půdotvorných procesech hraje, díky které dochází například k eluviaci a oglejení. Ve složení půd dominuje pevná, která vzniká hornin. Půdy můžeme podle jejich půdní horizontů dělit na půdní typy nebo podle zrnitosti na půdní druhy. Kvalitu půd se člověk snaží vylepšit řadou opatření.

- b. Půda je důležitou součástí přírody a má řadu důležitých funkcí. **Vypište, které funkce v přírodní složce krajiny, plní půda. Pomíjete proto takové funkce, z nichž má užitek pouze člověk (např. stavební materiál).**

4 body

- c. Lidé od neolitu cíleně využívají půdy k zemědělské činnosti. **Pomocí ukazatelů zemědělské statistiky určete, o které státy z nabídky se jedná. Názvy států napište do tabulky.**

6 bodů

Indonésie, Írán, Kuvajt, Nigérie

Stát	Podíl z celkové rozlohy státu			Počet ekonomicky aktivních v zemědělství (mil.)	Podíl spotřeby vody v zemědělství z celkového objemu spotřeby vody (%)
	orná půda (%)	trvalé travní porosty (%)	lesnatost (%)		
	38,4	7,4	9,0	12,64	53,4
	13,0	12,1	51,4	49,91	81,9
	10,9	1,2	6,8	6,61	92,2
	0,6	0,6	0,6	0,02	53,9

Zdroj: faostat.org

- d. V jednom z výše uvedených států dochází v současné době k masivnímu vypalování přirozené vegetace, které je zapříčiněno zvyšující se produkcí jedné zemědělské komodity. Řada zemí a neziskových organizací proto zaujímá ke spotřebě této komodity negativní postoj a apeluje na její nahrazení ve složkách potravin. Komodita je však ve své skupině jedna z nejlevnějších, a proto její spotřeba naopak spíše roste. Obsažena je v širokém spektru potravin od instantních polévek po čokolády a sušenky. **O který stát a o kterou komoditu se jedná?**

1 bod

Stát:

Komodita:

- e. Všechny výše uvedené státy patří do jedné organizace, které vyváží jednu komoditu. Tato komodita se nevztahuje k zemědělství. **Jaký je název organizace, jejímiž jsou výše uvedené státy členy? Kterou komoditu státy vyváží?**

1 bod

Organizace:

Komodita:

6

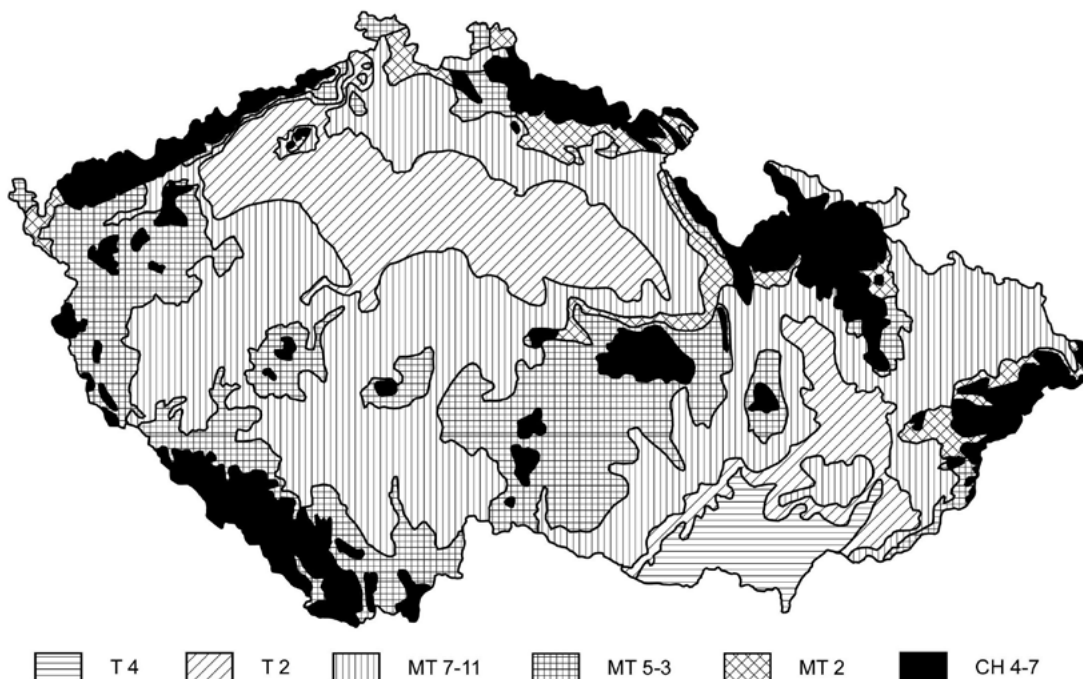
9 bodů

Klimatickogeografické členění podle Quitta (1971)

V roce 1971 bylo Evženem Quittem zpracováno klimatickogeografické členění Československa, ve kterém vymezil tři základní klimatické oblasti: teplou, mírně teplou a chladnou. Na základě hodnot čtrnácti vybraných klimatických charakteristik pak vymezil v každé oblasti několik podoblastí. Teplá oblast se dělí na 5 podoblastí (T1–T5), mírně teplá oblast na 11 podoblastí (MT1–MT11) a chladná oblast na 7 podoblastí (CH1–CH7). Každá podoblast s číslem 1 je v rámci dané oblasti tou nejchladnější a také nejvlhčí, naopak podoblast s nejvyšším číslem v rámci dané oblasti je nejteplejší a nejsušší.

Zdroj: upraveno dle http://www.herber.kvalitne.cz/FG_CR/klima.html

Klimatické oblasti Česka

Zdroj: Quitt, E. (1971): Klimatické oblasti Československa. Academia, Praha, 73 s.

- a. Ke každé charakteristice období a typu zemědělské produkce v tabulce doplňte do připraveného rámečku správnou podnebnou oblast z nabídky: CH4, MT7, T2. V každém sloupci může být každá oblast zastoupena pouze jednou.

6 bodů

léto	zima	jaro	vhodný typ zemědělské produkce
normálně dlouhé, mírné, mírně suché ☐	krátká, mírně teplá a suchá až velmi suchá ☐	chladné ☐	obiloviny ☐
dlouhé, teplé a suché ☐	velmi dlouhá, velmi chladná, vlhká ☐	mírné ☐	pastevectví ☐
velmi krátké, chladné a vlhké ☐	normálně dlouhá, mírně teplá, suchá až mírně suchá ☐	teplé až mírně teplé ☐	ovocnářství ☐

b. S pomocí výše uvedené mapy klimatických oblastí Česka rozhodněte, zda jsou následující tvrzení pravdivá, či nikoliv. Zakroužkujte ANO či NE.

3 body

Jablunkov leží v teplejší oblasti než Aš.	ANO	×	NE
Lednicko-valtický areál leží v nejteplejší podnebné oblasti ze všech památek UNESCO na území Česka.	ANO	×	NE
Okres Karviná leží v sušší oblasti než okres Břeclav.	ANO	×	NE

7

10 bodů

a. Na základě charakteristik určete, o které postkomunistické státy střední, východní nebo jihovýchodní Evropy se jedná. Jejich názvy vepište na tečkované řádky.

6 bodů

Stát, jehož jižní hranici tvoří řeka Dunaj s přehradou Železná vrata. Dunaj na území tohoto státu vytváří širokou deltu, která ústí do Černého moře.

.....

Vnitrozemský stát, jehož nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím je automobilový průmysl. Hlavní město má výrazně excentrickou polohu při hranicích.

.....

Postsovětská republika na pobřeží Černého moře. Na jihu a východě země žije početná ruská menšina.

.....

Převážně nížinatý vnitrozemský stát, který bývá označován jako „poslední diktatura v Evropě“.

.....

Stát, v jehož hlavním městě se řeka Sáva vlévá do Dunaje. V roce 2008 se od státu oddělila a vyhlásila nezávislost Kosovská republika.

.....

Převážně nížinný stát, který dosahuje vyšších nadmořských výšek pouze na jihu svého území, kde také leží nejvýznamnější střediska cestovního ruchu.

.....

- b. Při vytváření předchozí otázky byla, mimo jiné, použita mapa Balkánského poloostrova. Na základě níže uvedených indicií zjistěte její měřítko. Uved'te výpočet, který jste využili.

4 body

NP Hortobágy: 47°30' s. š., 21° v. d.

NP Pelister: 41° s. š., 21° v. d.

vzdálenost mezi těmito NP parky je na mapě 14,43 cm

8

4 body

V tabulce je uveden počet obyvatel v Česku k 31. 12. 2013 a statistiky takzvaného pohybu (změny) obyvatelstva v roce 2014. Pohyb obyvatelstva, tedy jeho přírůstky a úbytky, se demograficky dělí na přirozený přírůstek / úbytek (v důsledku reprodukce populace) a přírůstek / úbytek stěhováním (v důsledku migrace).

Počet obyvatel 31. 12. 2013	Živě narození 2014	Zemřelí 2014	Přistěhovalí 2014	Vystěhovalí 2014	Počet obyvatel 31. 12. 2014
10 512 419	109 860	105 665	41 625	19 964	

Zdroj: Demografická ročenka 2013 a 2014

- a. Napište, zda přibývalo obyvatelstvo v roce 2014 více přirozenou změnou nebo migrací. Svě tvrzení zdůvodněte výpočtem.

2,5 bodu

- b. Vypočítejte počet obyvatel k 31. 12. 2014. Zapište postup výpočtu a do posledního sloupce tabulky doplňte výslednou hodnotu.

1,5 bodu

PRAKTICKÁ ČÁST

Celkem 30 bodů

Potřebné vybavení: psací potřeby

Národní identita a historické regiony

9

6 bodů

Přečtěte si následující text a z nabídky doplňte chybějící slova. Slova správně skloňujte.

deprivace – falsifikace – globalizace – internacionalizace – koloniální – nacionalismus – nezávislý – oficiální – ochrana – separatismus – uvědomění

V Evropě se kromě padesátky států nachází i bohatá mozaika historických regionů. Některé z nich jsou součástí jednoho státu, jiné jsou rozděleny mezi několik států. Mnoho historických regionů pokojně funguje v rámci svých států. Existují ovšem obyvatelé, kteří by raději utvořili vlastní stát, a tak se vydávají na cestu Pokud nadto hovoří unikátním jazykem, odlišným od jazyka daného státu, znamená to velké povzbuzení jejich národního Svěbytný národní jazyk bývá často považován za nejdůležitější rys národa a Každý existující národní stát si „svůj“ jazyk chrání a snaží se o jeho udržování a rozšiřování - například jeho výukou ve škole. Ovšem historické regiony se svým vlastním jazykem, který nepodléhá státní, musí o zachování svého jazyka pečovat ještě více. Jeho přežití je závislé pouze na tom, zda ho budou lidé v běžném životě používat, nebo zda dojde k jeho zapomnění. Říkejme těmto historickým regionům „národy bez států“.

10

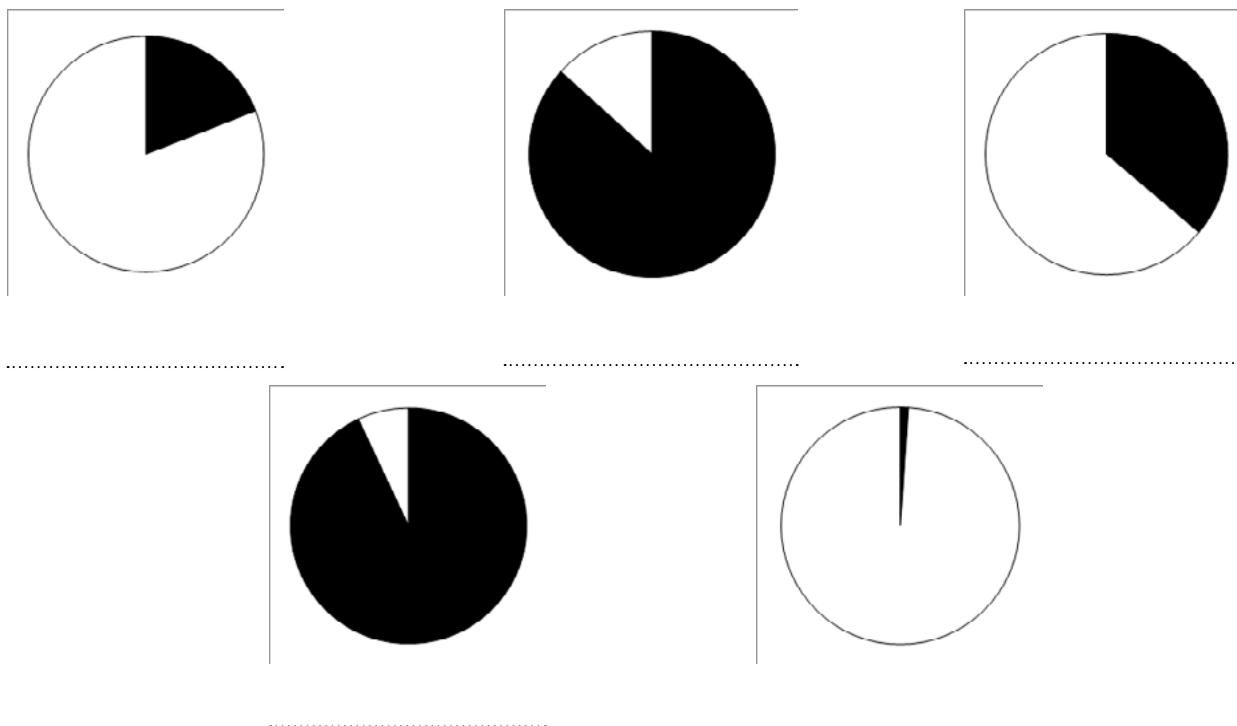
3 body

Stručně vyjádřete, v čem spočívá odlišnost mezi **separatismem** a **segregací**. Ve kterém případě je původcem tohoto děje (aktivity) většinová společnost a ve kterém případě společenská skupina?

11

7,5 bodu

Kruhové diagramy znázorňují podíl obyvatel, kteří v rámci daného regionu mluví regionálním jazykem. Jedná se tedy o příslušníky „národů bez státu“, jak jsme je nazvali výše. Černou barvou je znázorněn podíl obyvatel hovořících regionálním jazykem, bílou barvou podíl obyvatel hovořících všemi ostatními jazyky v daném regionu, včetně oficiálního státního jazyka.

Zdroj dat: Census 2011 v jednotlivých zemích a regionech

V rámečku je výčet pěti evropských historických regionů a níže je stručně charakterizován jejich vývoj z hlediska identity a jazykové rozmanitosti. **Přiřaďte historickým regionům jim náležející diagramy se strukturou používaných jazyků na jejich území. Názvy regionů vepište vždy pod příslušné diagramy.**

Historické regiony: Baskicko, Galicie, Skotsko, Vlámsko, Wales

Stručná historie regionů:

Baskicko zažilo v uplynulých desetiletích 20. století masivní přisun imigrantů z ostatních částí Španělska. Tito lidé si jen pozvolně zvykají na pro ně nový regionální jazyk. Integrační politiky baskické regionální vlády mají za cíl zvýšit počty lidí, kteří umí mluvit baskicky. To však není změna, kterou lze provést z roku na rok.

Galíjci si díky méně exponované geografické poloze svého regionu a slabšímu ekonomickému rozvoji uchovali regionální jazyk ve výrazně vyšší míře, než jejich baskičtí kolegové.

Podobná situace jako ve Španělsku panuje i mezi **Skotskem** a **Walesem**. Velšané, jakožto obyvatelé regionu méně začleněného do anglického hospodářství i společnosti, si uchovali svůj původní jazyk ve větší míře než Skotové. V obou případech má však regionální jazyk proti angličtině, jakožto světově významnému jazyku, mnohem těžší pozici, než mají předchozí dva jazyky proti španělštině.

Vlámština je zcela dominantní nejen ve svém historickém regionu, ale zasahuje i do širšího okolí sousedních zemí v podobě dialektů (a sama může být považována za dialekt).

12

8 bodů

Úvodní tvrzení: Některá národní hnutí v historických regionech (tj. „národy bez státu“) mají vlastní svébytný regionální jazyk, zatímco jiná hnutí užívají jazyk, který je oficiálním jazykem i jiných evropských států.

a. Pokuste se stručně zdůvodnit, proč tomu tak je. Co je nejčastějším důvodem používání jazyka jiného státu?

3 body

b. V tabulce je uvedeno pět regionů („národů bez státu), v nichž je regionální jazyk, kterým obyvatelé mluví, používán jakožto oficiální jazyk i v některém jiném evropském nezávislém státě (tj. v jiném státě, jehož není region součástí). Doplňte všechny sloupce tabulky.

5 bodů

Region	Stát, jehož je region součástí	Regionální jazyk	Další stát, který jazyk používá jako oficiální
Jižní Tyrolsko			
Katalánsko			
Korutany			
Vlámsko			
Vojvodina			

13

3,5 bodu

Přečtěte si následující úryvek novinového článku a zodpovězte níže položené otázky.

Referendum na vlastní kůži: jaké jsou nálady mezi lidmi?

V dnešní glose přinášíme postřehy o atmosféře ve společnosti před očekávaným referendem o nezávislosti. Průzkumy veřejného mínění ukazují vyrovnané výsledky a nervozita v zemi se stupňuje. „Je skvělé být zde v současné době,“ říká Dell Henrickson, student pobývající v hlavním městě. „Rozmlouval jsem s lidmi v hospodě, v obchodech i na ulici. Mám sice obavy, že převáží NE a idea nezávislosti prohraje, přesto pevně stojím za ANO. Proč? Nemohu přece souhlasit se současnou konzervativní vládní politikou. Ta se navíc spojila i s labouristy a společně se snaží nás umlčet. Naše země se musí postavit na vlastní nohy a rozhodovat sama o sobě.“ Ačkoliv jsou lidé nezřídka radikální, k hádkám prakticky vůbec nedochází. Všude je spíše cítit respekt k odlišným názorům. Když začnou příznivci ANO zpívat kaledonské písně oslavující drsnou přírodu tohoto kraje, přidají se i zástupci opačné strany. Stejný text tak pro jedny znamená touhu po nezávislosti, zatímco pro druhé spokojenost ze setrvání v demokratickém mnohonárodnostním státě.

Zdroj: přeloženo a upraveno podle Guardian (2014)

a. Napište název regionu, o jehož referendu za nezávislost tento text pojednává:

3 body

.....

b. Napište, jak toto referendum, konané v září 2014 dopadlo. Vyhrála možnost ANO nebo NE?

0,5 bodu

.....

14

2 body

Alsasko je historický region, který je nyní součástí jednoho ze zakládajících členů Evropského společenství (předchůdce EU). V minulosti nejednou došlo k tomu, že region následkem vojenské invaze a poválečného vyrovnání změnil svého „majitele“, tj. stát, pod nějž patřil. Obyvatelé regionu hovoří jazyky obou sousedících států a jsou v prostoru natolik „promíchaní“, že území nelze podle jazykového klíče jednoznačně rozdělit. Region je dnes důležitý pro fungování Evropské unie. Můžeme zde navštívit město, někdy také titulované „hlavní město Evropy“ (pozor, není ale jediné takto titulované), v němž zasedá několik důležitých evropských institucí.

Napište, součástí kterých evropských států byl tento region v minulosti:

.....